

چرا نماز مسافر شکسته است؟

از آیاتی که درباره احکام خاص مسافر در عبادات مانند نماز و روزه نازل شده استفاده می شود که این احکام از مسافر، به جهت آسان گرفتن و آسایش وی بوده است.

از آیاتی که درباره احکام خاص مسافر در عبادات مانند نماز و روزه نازل شده استفاده می شود که این احکام از مسافر، به جهت آسان گرفتن و آسایش وی بوده است.

به گزارش خبرنگار مهر، همواره سؤالهای زیادی وجود دارد که ذهن افراد را به خود مشغول می کند، از این پس گروه دین و اندیشه خبرگزاری مهر برخی از پرتعدادترین سؤالاتی که توسط مردم از مرکز ملی پاسخگویی به سؤالات دینی پرسیده می شود را برای آگاهی مخاطبان ارائه می کند.

پرسش: چرا نماز مسافر شکسته است؛ در صورتی که امروزه در سفر مشکلاتی زیادی وجود ندارد و می توان نماز را به صورت کامل خواند؟

پاسخ: در ابتدا باید اشاره شود گرچه همه احکام اسلام مبتنی بر مفاسد مصالح و مفاسد است و در قرآن و روایات به فلسفه بعضی از احکام اشاره شده، ولی ما موظفیم همه عبادات را از روی تعبد و تسلیم در برابر اوامر الهی انجام دهیم، هرچند به فلسفه عبادات آشنا نباشیم. پس چون دستور اسلام این است که مسافر نماز را شکسته بخواند، در حال سفر با شرایط خاص نماز های چهار رکعتی را شکسته می خوانیم.

از آیاتی که درباره احکام خاص مسافر در عبادات مانند نماز و روزه نازل شده استفاده می شود که این احکام از مسافر، به جهت آسان گرفتن و آسایش وی بوده است. در قرآن کریم آمده است:

«پس هر کس ماه رمضان در شهر و وطن خود باشد، باید روزه بگیرد و هر کس بیمار یا مسافر باشد، در ایام دیگر روزه بگیرد. خدا آسانی را برای شما اراده کرده و مشقت و سختی را از شما نخواست است» (۱) و نیز در مورد نماز نیز آمده است: «و هنگامی که سفر کنید گناهی بر شما نیست که نماز را کوتاه بخوانید» (۲).

از این تعبیر به دست می آید که خداوند متعال گذارده و حکمی از سر مهربانی برای مسافر وضع و به او هدیه کرده است. بنابراین عقل سلیم حکم می کند که انسان برخلاف خواسته خداوند در سفر نماز را تمام نخواند و یا روزه نگیرد؛ در روایات هم وارد شده است که کوتاه خواندن نماز در سفر یک نوع تخفیف الهی است و ادب اقتضا می کند که انسان این تخفیف را رد نکند و نسبت به آن بی اعتنایی به خرج ندهد. امام صادق (ع) از پیامبر (ص) نقل می کند: «افطار در سفر و نماز شکسته از هدایای الهی است. کسی که از این کار صرف نظر کند هدیه الهی را رد کرده است» (۳).

البته باز هم تاکید می کنیم که علت و فلسفه واقعی احکام شرعی بر ما معلوم نیست. در روایات حکم شکسته شدن نماز و روزه نگرفتن بر سفر هشت فرسخی مبتنی شده، چه مسافر خسته شده و چه خسته نشده باشد. بنابراین ملاک در قصر و اتمام و افطار روزه، خستگی و عدم آن نیست.

ملاک مقدار مسافت است. اگر ملاک را خستگی و عدم خستگی بگیریم، چه بسا افرادی با شتر مسافرت بیست فرسخ انجام می دهند، ولی خسته نمی شوند؛ برعکس افرادی دو فرسخ مسافرت می کنند و خسته و کوفته می شوند. پس ملاک بر اساس روایات پیمودن مسافت شرعی یعنی هشت فرسخ است. هر کس این مقدار مسافت را چه در یک روز یا در چند دقیقه بپیماید، نمازش شکسته خواهد بود و روزه را باید افطار کند.

به عبارت دیگر: گرچه یکی از عوامل این حکم آسان گرفتن بر بندگان است، اما قرائن نشان می دهد که این عامل، تنها عامل نمی باشد، زیرا کسی که با خستگی زیاد به مقصد رسیده، در همان زمان که به مقصد می رسد، اگر قصد اقامت ده روزه کند، نمازش تمام است و روزه هم در شرایط وجوب، واجب خواهد بود. پس ملاک در سقوط روزه و شکسته شدن نماز خستگی نیست و دلیل علمی دیگری نیز بر این مسئله نیافتیم.

به طور کلی در احکام فقهی علت و ملاک احکام در دست نیست بلکه دلیل اصلی تعبد و اطاعت از دستورهای الهی است مثل اینکه چرا نماز صبح دو رکعت و یا مغرب سه رکعت است و یا چرا باید حمد و سوره در نمازهای ظهر و عصر آهسته خوانده شود ولی در نمازهای مغرب و عشا و صبح بلند خوانده شود؛ مبنای این دستورات تعبد و تسلیم است و ما نمی توانیم از خود دلیلی بترسیم.

پی نوشتها :

بقره آیه ۱۸۵

نساء آیه ۱۰۱

وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۵۴۰